

Сутність поняття «художня інтеграція» в педагогіці мистецтва

Пилипенко Н. В.,

кандидат педагогічних наук,

методист,

викладач кафедри педагогіки, психології та менеджменту

Комунального закладу «Харківська гуманітарно-

педагогічна академія» Харківської обласної ради

Художня інтеграція є об'єктивно сформованим, реально існуючим явищем, яке відображає сутність тих складних процесів, які історично склалися і протікають у всіх сферах художньої діяльності, детермінуючи розвиток системи мистецтв і характер художнього пізнання майбутнього вчителя музики.

Мета і завдання дослідження – проаналізувати сутність поняття «художня інтеграція».

В широкому розумінні художня інтеграція розміщується в проекції загальних інтеграційних тенденцій як художнє впорядкування світу людиною. Це й історично сформована здатність включати твори мистецтва в особистісно-неповторну програму пізнання реального життя, і механізми сприйняття, особистісне привласнення узагальненого сенсу художнього твору. Це і прояв синтетизма в мистецтві, яке впливає на закономірності розвитку видів мистецтв, і форм художньо-практичної діяльності. Художню інтеграцію можна розглядати як основу дослідження проблем цілісного пізнання мистецтва, зокрема, інтеграції мистецьких знань у процесі навчання.

Методологією виявлення цілей і змісту видів мистецтва займалися такі видатні вчені, як В. Біблер [2], А. Зись [4], М. Каган [5], Л. Столович [8], В. Міхальов [6] тощо. Що стосується проблеми закономірностей видового

розмежування мистецтв, то вона розроблена і в класичній, і в сучасній літературі досить повно.

На думку відомого німецького мистецтвознавця початку ХХ ст. І. Тена, види мистецтва з'являються і зникають одночасно з виникненням і знищенням відомих розумових і моральних станів, з якими вони пов'язані [3].

Б. Асаф'єв вважає, що видові особливості мистецтва – це специфічні прояви загального, розподіл мистецтва на види залежить від особливостей художньої мови. Його класифікація виглядає наступним чином:

1) інтонація, мистецтва висловлювання, вимови (здебільшого відчуються слухом) – музика, поезія, література;

2) мистецтва з ритмом і образами (сприймаються зором, «німі») – пантоміма, танець;

3) «нерухомі» мистецтва – скульптура, архітектура, живопис [1].

А. Сохор в залежності від того, що лежить в основі даного виду мистецтв – поняття, зображення або засоби безпосереднього вираження емоцій, його розмежування таке:

1) образотворчі (графіка, живопис, скульптура);

2) понятійні (література, поезія);

3) виразні (музика, танець, архітектура, декоративно-прикладне мистецтво);

4) синтетично зображально-понятійні (театр, кіно) [7].

Серед різноманітних класифікацій видів мистецтва В. Міхальов виділяє основні: генетичні (загальна ознака – походження виду); структурні (як правило, на основі тимчасово-просторового ознаки); психологічні (за основу береться перевага 47 об'єктивних чи суб'єктивних чинників в творчому процесі або способів сприйняття мистецтва); експресивні (за коштами відображення дійсності); функціональні (практичне застосування чи ні); семіотичні (на основі мови того чи іншого виду); матеріальні (в залежності від використання різного матеріалу).

У науковій літературі відокремлення і синтез існують для того, щоб створювати граничне «нестійке» положення всього комплексу видів мистецтва, яке забезпечує його самозбереження, підвищує життєздатність. Тенденції відокремлення і синтезу мистецтв полягають в тому, що з одного боку, розвивалися паралельно, а з іншого, не існували один без одного. Можна розглядати синтетичність окремого твору, синтез мистецтва з іншими феноменами культури, формами суспільної свідомості, синтетичний характер сприйняття.

Поняття «взаємодія», «комплекс» і «синтез» мистецтв хоча і є синонімами, але за способом відносин, організації та результативності дії мають досить розбіжностей [6].

Взаємодія може відбуватися спонтанно, випадково, іноді це призводить до мистецькому об'єднанню (наприклад, який-небудь музичний фон в картинній галереї посилює враження і створює потрібну атмосферу) і, таким чином, виникає ансамблевий за характером зв'язків тип з'єднання.

Комплекс мистецтв відрізняється більш постійним, цілісним характером, налічує численні взаємозв'язку і наближається до синтетичної структури. Як приклад – оформлення храмових приміщень – ліплення, фрески, мозаїка, живопис (супідрядність позначених видів мистецтв архітектурному побудові). Особливістю комплексу є те, що вилучення будь-якого компонента його структури негативно впливає на цілісність сприйняття і руйнує художні враження.

Синтез, на наш погляд, слід розуміти як якісно нову, неподільну, органічну і системну цілісність явищ мистецтва або його предметів, які можуть бути розчленовані тільки в процесі аналізу.

Художня інтеграція, на нашу думку, це є процес досягнення і взаємодії, і комплексу, і синтезу мистецтв, які виступають кінцевим результатом інтеграції. Залежно від кількості, глибини і сили системних зв'язків виходить той чи інший тип художньої цілісності.

Висновки. Узагальнюючи вищесказане, можна зробити висновок, що диференціація мистецтв на види і інтеграція їх шляхом взаємодії, взаємообміну і синтезу матеріалу, елементів художньої мови, засобів художньої виразності різних видів мистецтва лежать в основі визначення інтегративної сутності художнього пізнання, яке спирається на цілісність процесів образного мислення і сприйняття художніх явищ.

Список використаних джерел:

- 1. Асафьев Б. В. Музыкальная форма как процесс. Изд. 2. Москва: Музыка, Ленинградское отделение, 1971. 373 с.**
- 2. Библер В. С. Культура. Диалог культур // опыт определения // Вопросы к философии. – 1989. – № 6. С. 31–42.**
- 3. Губинский В. И. Тэн И. А. Чтения об искусстве. *Пять курсов лекций, чит. в Париж. шк. изящ. искусств Ипполитом Тэном* [пер. А. Н. Чудинова]. 4-е испр. изд. Санкт-Петербург: В. И. Губинский, 1897. 372 с.**
- 4. Зись А. Я. В поисках художественного смысла: избр. работы. ВНИИ искусствознания Министерства культуры СССР. Москва: Искусство, 1991. 350 с.**
- 5. Каган М. С. Взаимодействие искусств в педагогическом процессе. Взаимодействие искусств в педагогическом процессе: межвуз. сб. науч. трудов. Ленинград: Изд-во Ленинградского ун-та, 1989. 155 с.**
- 6. Михалев В. П. Видовая специфика и синтез искусств. Киев: Наукова думка, 1984. 100 с.**
- 7. Сохор А. Н. Музыка. Музыкальный энциклопедический словарь. Москва: Советская энциклопедия, 1990. 672 с.**
- 8. Столович Л. Н. Красота. Добро. Истина: очерк истории эстетической аксиологии. Москва: Республика, 1994. 464 с.**